

Korupcija i ljudska prava

Prof. dr Ivana Krstić

20.02.2020.

Veza korupcije i ljudskih prava

Obaveze da suzbijaju korupciju države su preuzele paralelno sa obavezama da unapređuju i poštuju ljudska prava.

Međutim, međunarodne antikorupcijske konvencije retko se osvrću na ljudska prava.

Takođe, najznačajniji pravni instrumenti ljudskih prava retko spominju korupciju.

Važnost povezivanja

- Ukoliko se korupcija pojavljuje tamo gde za to postoji sklonost i prilika, pristup iz ugla ljudskih prava može pomoći da se prilike za koruptivno ponašanje svedu na minimum i povećaju izgledi da oni koji su korumpirani budu uhvaćeni i adekvatno sankcionisani.
 - Kada je korupcija široko rasprostranjena, stanovništvo nema pristup pravdi, nema sigurnost i ne može da zaštiti svoja sredstva za život.
 - Pristup iz ugla ljudskih prava se usredsređuje i na lica koja su posebno podložna riziku, daje rodnu perspektivu i nudi smernice za razradu i implementaciju politika za borbu protiv korupcije.
-

Čemu povezivanje može da doprinese?

slučajevi korupcije postaju vidljiviji

mogu se koristiti mehanizmi zaštite ljudskih prava

država može biti u obavezi da preduzme preventivne mere

mogu imati odvraćajući efekat

osnaživanje grupa izloženih različitim rizicima (žene, deca, manjine, radnici migranti, osobe sa invaliditetom, izbeglice, zatvorenici, siromašni, ...)

Ljudska prava kojima se sprečava korupcija

- Sloboda izražavanja
- Sloboda okupljanja i udruživanja
- Politička prava
- Pravo na informacije

Kada je došlo do kršenja ljudskih prava?

- Ne može se automatski zaključiti da određeno delo korupcije krši ljudska prava samo na osnovu činjenice da svi oblici korupcije mogu na duži rok uticati na ljudska prava.
- Ovo podrazumeva da je neophodno napraviti razliku između dela korupcije koja **direktno krše ljudska prava** i dela korupcije koja **vode ka kršenju ljudskih prava**, kao i dela korupcije gde uzročno-posledična veza sa određenim kršenjem prava ne može biti praktično uspostavljena.

Neposredna kršenja ljudskih prava

Korupcija se može neposredno povezati sa kršenjem prava u slučajevima kada se delo korupcije ciljano koristi kao sredstvo za kršenje prava.

Primer:

Mito ponuđen sudiji neposredno utiče na nezavisnost i nepristrasnost tog sudije i time krši pravo na pravično suđenje.

Kada pojedinac mora da podmiti doktora da bi mogao da se leči u državnoj bolnici ili da podmiti sekretara škole da bi mogao da upiše dete u tu školu, korupcijom se krši njegovo pravo na zdravlje, odnosno pravo na obrazovanje.

Posredna kršenja ljudskih prava

- Korupcija može biti ključni faktor koji doprinosi sledu događaja koji na kraju mogu dovesti do kršenja ljudskih prava.
- Primer:
- Javni funkcioner dozvoli protivzakonit uvoz toksičnog otpada iz drugih zemalja u zamenu za mito, a ovaj otpad se onda deponuje u stambenoj četvrti ili blizu nje. Kao rezultat podmićivanja, pravo na život i pravo na zdravlje stanovnika te četvrti posredno se krše. U ovom primeru, prava stanovnika nisu neposredno prekršena podmićivanjem, ali je je mito ključni faktor bez koga ne bi došlo do kršenja prava.

Zaobilazno kršenje prava

- Ponekad korupcija može igrati zaobilaznu ulogu.
- Primer:
- Kada korupcija tokom izbornog procesa izazove sumnju u ispravnost konačnih rezultata, može doći do socijalnih nemira i protesta, koji onda mogu biti suzbijani uz korišćenje sile. U ovakvom slučaju, pravo na političko delovanje može biti direktno prekršeno, ali suzbijanje socijalnih protesta može prouzrokovati i ozbiljna kršenja ljudskih prava (kao što su pravo na život, zabrana mučenja i pravo na okupljanje). Međutim, izborna korupcija ne mora nužno biti jedini ili odlučujući povod za ovakve neredne ili njihovo suzbijanje.
- Mnogi drugi faktori mogu doprineti tome i utoliko korupcija ima zaobilaznu vezu sa kršenjima prava koja su u pitanju.

Najčešće kršena prava

